

- 1 **Den lilla människan 1.** Det visade sig att det var ett nytt ekonomiprogram hos posten som var orsaken till att det verkade som att det saknades pengar i kassorna. De postanställda var också ansvariga för att betala dessa brister ur egen ficka. Inte ens när det saknades pengar bland hundratals pliktrogna postanställda tvivlade **Post Offices** ledning på det inköpta ekonomisystemet. De anställda dömdes för stöld och bedrägeri vilket medförde personliga tragedier. Nu lovar landets regering att alla dömda ska rentvås och kompenseras ekonomiskt. I vilket land hände detta?
SVAR: 1) i Italien X) i Storbritannien 2) i Grekland
-
- 2 **Den lilla människan 2.** Ett barn har dödats och två har skadats allvarligt i en skolskjutning i Vanda i Finland. Alla tre och även den misstänkte skytten gick i samma klass i årskurs 6 och var tolv år. I förhör erkände pojken gärningen. Vilket är motivet enligt polisen till denna fruktansvärda tragedi?
SVAR: 1) mobbning X) utpressning 2) byte av skola
-
- 3 Tio personer har dött och över 1 000 har skadats i en kraftig jordbävning i det här landet. Skavet är det kraftigaste på 25 år. Skavet inträffade utanför **önationens** östkust. Tsunamivarningar skickades ut i Japan, Filippinerna och Kina. Vilket land?
SVAR: 1) Sydkorea X) Taiwan 2) Vietnam
-
- 4 **Livslängd.** Vi människor lever i genomsnitt sex år längre än vi gjorde för trettio år sedan. Ett barn som föds någonstans i världen i dag kan leva i 71 år, vilket är 6 år längre än 1990. År 1990 dog 13 miljoner barn före sin femte födelsedag, många av dem i diarréer. Det finns flera förklaringar till att färre dör på grund av diarréer t ex en enkel behandling med socker, salt och vatten. En annan orsak är förbättrad hygien. Vad är medellivslängden i Sverige?
SVAR: 1) 63 år X) 73 år 2) 83 år
-
- 5 **Sverige är ett ingenjörsland.** Artificiell intelligens (AI) kommer att påverka så gott som samtliga yrken. Den tiden är förbi då man jobbade hela livet i samma jobb, säger utbildningsminister Mats Persson. Många enklare arbetsuppgifter kommer att tas över av en AI-assistent. Vilket skolämne kommer att vara **ännu** viktigare i framtiden?
SVAR: 1) matte X) engelska 2) svenska
-
- 6 **Det är dags att bestämma vad klockan är på månen.** Förslaget kommer från den europeiska rymdstyrelsen ESA. Vår tid på jorden bestäms av atomur som finns runt om i världen. Men på månen skulle sådana atomur gå lite snabbare på grund av den lägre gravitationen. Månen visar alltid samma sida mot jorden vilket innebär att måndygnet är ganska långt. Hur långt?
SVAR: 1) en vecka X) en månad 2) ett år
-
- 7 Det har runnit mycket vatten under broarna sedan Abba vann med *Waterloo* i Melodifestivalen i Brighton i Storbritannien. När var det?
SVAR: 1) den 6 april 1944 X) den 6 april 1974 2) den 6 april 2004
-
- 8 Allsvenskan i fotboll har startat. Ett lag är tillbaka i allsvenskan efter 27 år. Vilket lag?
SVAR: 1) Ytterhogdals IK X) Bergnäsets AIK 2) Västerås SK

1 Den lilla människan 1. It-systemet Horizon (från företaget Fujitsu) som installerades 1999 var opålitligt och orsakade brister i kassorna hos dem som hade hand om den lokala postservicen i **Storbritannien**. Tjänstemännen var också personligt ansvariga för att betala dessa brister ur egen ficka. Inte ens när stora underskott konstaterades bland hundratals pliktrogna postanställda tvivlade **Post Offices** ledning på det inköpta ekonomisystemet. I stället drev posten rättsprocesser mot tjänstemännen. De dömdes för stöld och bedrägeri vilket medförde personliga tragedier. Nu lovar brittiska regeringen att alla dömda ska rentväs och kompenseras ekonomiskt. Vad sa premiärminister Rishi Sunak att de postanställda har blivit utsatta för när han i parlamentet bad de postanställda om ursäkt?

SVAR: 1) slarvig hantering X) justitiemord 2) övergrepp

2 Den lilla människan 2. Ett barn har dödats och två har skadats allvarligt i en skolskjutning i Vanda i Finland. Alla tre och även den misstänkte skytten gick i samma klass i årskurs 6 och var tolv år. I förhör erkände pojken gärningen. Eftersom den misstänkte är tolv år är han inte straffrättsligt ansvarig utan kommer att lämnas över till sociala myndigheter. Vilket är motivet enligt polisen till denna fruktansvärda tragedi?

SVAR: 1) mobbning X) utpressning 2) byte av skola

3 Den nya könstillhörighetslagen ska göra det enklare att ändra kön i folkbokföringen, det som kallas för *juridiskt kön*. I dag tar processen ofta flera år. Ett juridiskt könsbyte ska särskiljas från processen för medicinsk behandling och kirurgiska ingrepp. Åldersgränsen sänks till 16 års ålder, med både barnets och vårdnadshavarens samtycke. S, M, V, C, MP och L säger **ja**. KD och SD säger **nej**. Riksdagen ska rösta om lagen den 17 april. Vad kallas det när könsidentiteten inte stämmer överens med det kön som registrerades vid födseln?

SVAR: 1) dysterhet X) dykarsjuka 2) könsdysfori

4 Lokalval i Turkiet. I Turkiets tre största städer förlorade partiet AKP borgmästarvalen. (AKP är president Erdoğans parti). *Det är den största förlusten sedan AKP kom till makten*, säger en expert vid Stockholms universitet. I Istanbul har den sittande borgmästaren Ekrem Imamoglu vunnit med stor marginal. Imamoglus parti CHP är **landsfaderns** gamla parti och kan beskrivas som sekulärt, socialdemokratiskt och nationalistiskt. Orsakerna till storförlusten för AKP kan vara att Turkiet befinner sig i en allvarlig ekonomisk kris med en extremt hög inflation. Vem kallas landsfadern (det moderna Turkiets grundare) i Turkiet?

SVAR: 1) Mustafa Kemal Atatürk X) Orhan Pamuk 2) Omar Sharif

5 Val till EU-parlamentet den 9 juni. Sara Skyttedal, tidigare EU-parlamentariker för Kristdemokraterna, startar ett eget politiskt parti. Siktet är ställt på det kommande EU-valet. I februari lämnade hon partiet och sitter nu som politisk vilde i EU-parlamentet. Om valdeltagandet är på samma nivå som vid det senaste EU-valet skulle Skyttedal behöva cirka 170 000 röster för att ta ett mandat. Vad heter det nya partiet?

SVAR: 1) Folkilskan X) Folklistan 2) Junilistan

6 Det är märkligt hur många svaga unga människor vi har i Sverige. Pliktverket har skickat ett formulär till 107 000 unga svenskar, med frågor om den fysiska och psykiska hälsan. Hur många av de svarande var **omöjliga** att kallas till mönstring?

SVAR: 1) 64 procent X) 34 procent 2) 14 procent

7 Tio personer har dött och över 1 000 har skadats efter onsdagens kraftiga jordbävning i det här landet. Skalvet hade en magnitud på 7,4 och är det kraftigaste på 25 år. Skalvet inträffade utanför **önationens** östkust. Det har känts över hela landet och vid öar utanför kusten och följdes i ett tidigt skede av tsunamivarningar i Japan, Filippinerna och Kina. Skalvet kändes också längs stora delar av Kinas östkust. Vilket land?

SVAR: 1) Vietnam X) Thailand 2) Taiwan

8 Livslängd. Vi människor lever i genomsnitt sex år längre än vi gjorde för trettio år sedan enligt en docent i global hälsa vid Karolinska institutet. Ett barn som föds någonstans i världen i dag kan statistiskt förvänta sig att leva i 71 år, vilket är 6 år längre än 1990. Förklaringen är minskad dödlighet i t ex diarréer. År 1990 dog 13 miljoner barn före sin femte födelsedag, många av dem i diarréer. Det finns flera förklaringar till att färre dör på grund av diarréer t ex en enkel behandling med socker, salt och vatten. En annan orsak är förbättrad hygien. Vad är medellivslängden i Sverige?

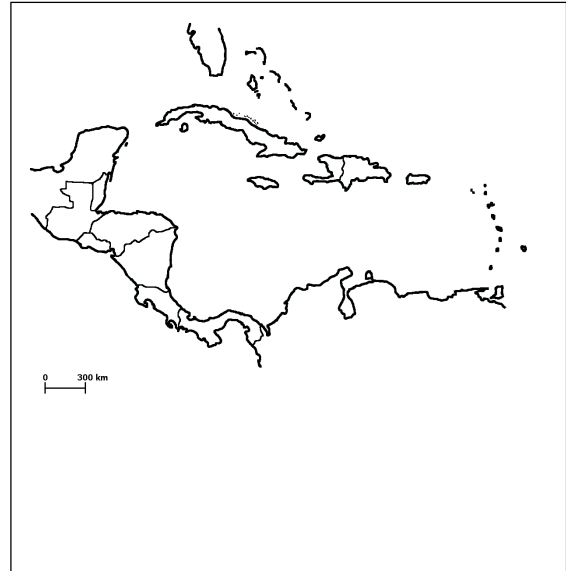
SVAR: 1) 73 år X) 83 år 2) 93 år

9 Sverige är ett ingenjörmland. Artificiell intelligens (AI) kommer att påverka så gott som samtliga yrken. Även högutbildade måste vara beredda på vidareutbildning under hela arbetslivet. *Den tiden är förbi då man jobbade hela livet i samma jobb*, säger utbildningsminister Mats Persson. Uppgifter som är upprepande kommer att tas över av en AI-assistent. Det är också troligt att en rad nya yrken växer fram. Hit hör en *AI-manager* vars uppgift blir att integrera och optimera användningen av AI-teknologi. Vilket ämne menar Mats Persson att fler ungdomar ska plugga?

SVAR: 1) matte X) engelska 2) svenska

10 Det är dags att bestämma vad klockan är på månen. Förslaget kommer från den europeiska rymdstyrelsen ESA. Vår tid på jorden bestäms enligt vad som kallas Koordinerad Universell Tid, eller UTC, som är noggrant baserad på atomur vid olika institutioner runt om i världen. Men på månen skulle sådana atomur gå lite snabbare på grund av den lägre gravitationen. Månen visar alltid samma sida mot jorden vilket innebär att måndygnet är ganska långt. Hur långt?

SVAR: 1) en vecka X) en månad 2) ett år

Haiti ligger i Karibien och utgör en tredjedel av ön Hispaniola, vars östra del upptas av Dominikanska republiken. Landet består till fyra femtedelar av berg. Till ytan är Haiti något mindre än Småland. Klimatet är tropiskt. Nästan alla invånare är ättlingar till afrikanska slavar som fördes hit av spanjorer och fransmän från 1500-talet. 1697 blev Haiti en fransk koloni. Landet blev självständighet 1804. Därefter kom brutala härskare att hämma utvecklingen. Idag är landet det fattigaste på västra halvklotet. Sedan ett antal år råder totalt politiskt kaos och beväpnade gäng har tagit över delar av landet.

Haiti

Huvudstad: Port-au-Prince
 Språk: franska, haitisk kreol
 Statsskick: republik
 President: -
 Yta: 27 065 km²
 Befolkning: 11 335 000
 Befolkningstäthet: 413 inv./km²
 BNP per capita: 1 317 USD
 HDI: 0,535 (163:e land i världen)
 Valuta: gourde

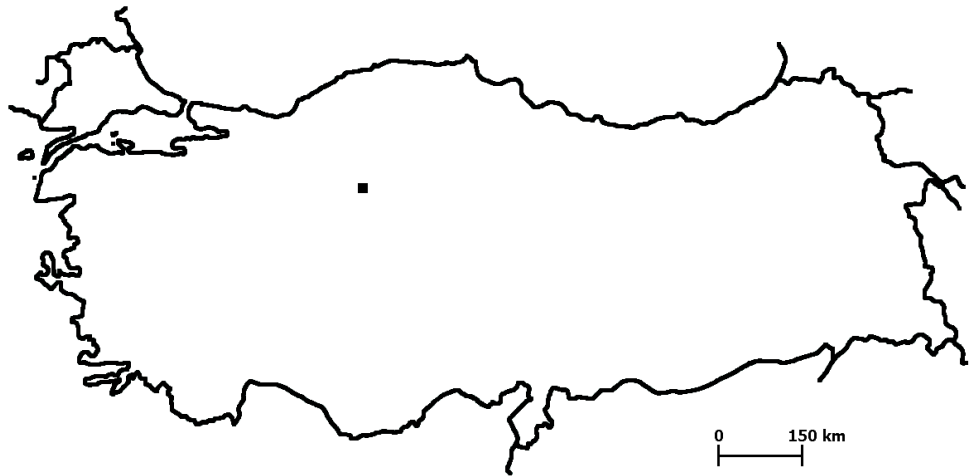
Dominikanska republiken

Huvudstad: Santo Domingo
 Språk: spanska
 Statsskick: republik
 President: Luis Abinader
 Vicepresident Raquel Peña
 Yta: 48 670 km²
 Befolkning: 10 350 000
 Befolkningstäthet: 213 inv./km²
 BNP per capita: 23 983 USD
 HDI: 0,767 (80:e land i världen)
 Valuta: dominikansk peso

Sverige

Huvudstad: Stockholm
 Språk: svenska
 Statsskick: monarki
 Statschef: Carl XVI Gustaf
 Statsminister: Ulf Kristersson
 Yta: 447 425 km²
 Befolkning: 10 552 000
 Befolkningstäthet: 24 inv./km²
 BNP per capita: 65 842 USD
 HDI: 0,947 (7:e land i världen)
 Valuta: svensk krona (SEK)

Sätt ut Turkiet på lilla kartan. Turkiet omges av hav på tre sidor: Egeiska havet i väster, Svarta havet i norr och Medelhavet i söder. Turkiet innefattar också Marmarasjön i nordväst. Bosporen, Marmarasjön och Dardanellerna binder samman Svarta havet och Medelhavet och utgör gränsen mellan Europa och Asien. Turkiet gränsar till åtta länder: Grekland, Bulgarien, Georgien, Armenien, Azerbajdzjan, Iran, Irak och Syrien.

Fler än 1 100 lokalval har hållits i Turkiet. I Istanbul och Ankara förlorade president Erdogan och hans AKP kampen om borgmästarposterna. I valen i Istanbul och huvudstaden Ankara liksom i landets tredje stad Izmir, behåller sekulära CHP makten. Därmed går president Erdogan och hans konservativt islamistiska AKP åter miste om makten i de viktiga storstäderna. Erdogans egen väg till makten tog fart i Istanbul, när han 1994 valdes till borgmästare. Att Imamoglu (borgmästare i Istanbul) åter vann ses som ett tecken på att han kan bli nästa person att utmana Erdogan om presidentposten, i valet 2028. Den som vinner Istanbul vinner Turkiet.

Turkiet:

Huvudstad: Ankara
 Språk: turkiska
 Statsskick: republik
 President: Recep Tayyip Erdoğan
 Yta: 783 562 km²
 Befolkning: 82 017 000
 Befolkningstäthet: 105 inv./km²
 BNP per capita: 26 500 USD
 HDI: 0,820 (54:e land i världen)
 Valuta: turkisk lira (TL)

Sverige:

Huvudstad: Stockholm
 Språk: svenska
 Statsskick: monarki
 Statschef: Carl XVI Gustaf
 Statsminister: Ulf Kristersson
 Yta: 447 425 km²
 Befolkning: 10 551 000
 Befolkningstäthet: 24 inv./km²
 BNP per capita: 65 842 USD
 HDI: 0,947 (7:e land i världen)
 Valuta: svensk krona (SEK)

Sista numret av Veckans Nyheter, för vårterminen 2024, utkommer i vecka 22, måndagen den 27 maj.

Under vårterminen 2024 utkommer Veckans Nyheter under följande veckor: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 och 22.

Effektivaste sättet att få kontakt med oss på Karin Förlag är via e-post:

redaktionen@karinförlag.se

Uppstår det problem med e-posten glöm inte att ni har fått användarnamn och lösenord för inloggning på vår webbsida. På webbsidan finns alltid det aktuella numret av Veckans Nyheter.

Rätt svar till A.

1. (x) Storbritannien. Se B1.
2. (1) mobbning
3. (x) Taiwan
4. (2) 83 år. Se B8.
5. (1) matte
6. (x) en månad
7. (x) den 6 april 1974
8. (2) Västerås

Rätt svar till B.

1. (x) justitiemord

Över 700 brittiska postombud anklagades och dömdes felaktigt för försvinnning på grund av ett IT-fel. Det behövdes en TV-serie för att sätta fart på den långsamma rättsprocessen att benåda och kompensera de utpekade. Det är en historia om hur ett fel i ett nyansskaffat IT-system ruinerade och förstörde liv, om hur det brittiska postbolaget under över femton års tid vägrade att erkänna att det fanns buggar i dataprogrammen, och om hur rättssystemet inte klarade av att behandla överklagan från dem som hade dömts för stöld och bokföringsbrott. *Det här är ett av de största*

justitiemorden i vår historia, sa premiärminister Rishi Sunak i parlamentet förra veckan och lovade att ny lagstiftning ska se till att de som dömdes snabbt kan frias och kompenseras. Att rättsprocessen nu ska snabbas upp har att göra med den tittarstorm som TV-serien "Mr. Bates vs the Post Office" ledde till då den visades efter nyår. Den handlar om hur ett postombud tillsammans med andra drabbade tar upp kampen för att få rättvisa. Polisen har inlett en brottsutredning mot Post Office. Paula Vennells, vd för Post Office 2012–2019 skriver i ett uttalande att hon är *uppriktigt ledsen* för förödelsen som drabbat individer och familjer efter de felaktiga anklagelserna.

2. (1) mobbning

3. (2) könsdysfori

År 2007 diagnostiserades 31 personer med könsidentitetsstörning. På tio år ökade antalet med över 2300 procent, till 727 personer. År 2018 hade totalt 5841 personer – 1 av 1700 – någon könsdysforidiagnos i Sverige. På Astrid Lindgrens barnsjukhus ökade antalet remisser till Teamet för könsidentitetsutredningar från någon enstaka år 2000 till 197 för 2016. Ökningen har tilltagit drastiskt sedan 2013 – över 100 procent varje år. Mikael Landén, professor i psykiatri och neurokemi vid Sahlgrenska akademien: *det rör sig förmodligen om en kultursjukdom – eller psykologisk smitta. Om personer i tidiga tonår uppmuntras att fundera över sin könsidentitet och undervisas om att könsdysfori är en normalvariant är det inte osannolikt att vissa ungdomar riktar sitt identitets-sökande mot just könsidentitet.*

4. (1) Mustafa Kemal Atatürk

5. (x) Folklistan

6. (1) 64 procent

Fler behöver göra lumpen – men nästan två av tre unga går inte att kalla till mönstring på grund av olika sjukdomar och diagnoser. Pliktverket är oroat och överväger att kräva intyg i framtiden. Det är väldigt höga siffror, säger generaldirektör Christina Malm. Försvaret behöver växa. I år är målet

att kalla 8 000 unga till värnplikt, om några år kan det handla om 10 000 eller fler. Ungdomarna tas ut genom mönstring som genomförs av Plikt- och prövningsverket. Första steget är att fylla i mönstringsunderlaget. Här faller en mycket stor andel bort. Av knappt 107 000 unga som svarade på underlaget i år var det bara 36 procent som var möjliga att kalla till mönstring. 64 procent, över 68 000 unga, svarade diskvalificerande, till exempel genom att uppge olika sjukdomar, diagnoser och skador. Fler tjejer (73 procent) än killar (55 procent) anger hinder. Till stor del handlar det om psykisk ohälsa, som depressioner och ångest – och enligt Plikt- och prövningsverket är utvecklingen oroande. En analys som jämförde underlag från Socialstyrelsen om olika sjukdomar och diagnoser visade att ungdomarna i stora drag verkar vara ärliga. Men på sikt bedömer Pliktverket att det behövs kontroller. Pliktverket mönstrar för att personer ska klara krigets påfrestningar. Den som fyller i mönstringsunderlaget är skyldig att vid behov bevisa sina åkommor. Svarar man inte sanningsenligt är det ett brott som kan leda till en prick i belastningsregistret. Källa: Plikt- och prövningsverket

7. (2) Taiwan

8. (x) 83 år

Tack vare de enkla metoderna mot diarré har medellivslängden i världen ökat med sex år. För Sveriges del har den förväntade livslängden ökat från 78 till 83 år under de senaste 30 åren. Det beror framför allt på förbättrad livsstil och bättre medicinska behandlingar mot hjärt-kärlsjukdom och cancer. Under pandemins första år, 2020, sjönk medellivslängden i Sverige med 0,4 år för kvinnor och 0,7 år för män, vilket är den största minskningen sedan 1940-talet. Men redan ett år senare, 2021, var medellivslängden tillbaka på "normal" nivå.

9. (1) matte

10. (x) en månad